

«Te veig quant t'apedregan - les feres de Bugia, / la sang ix de tes venes - y corre pel *trispòl*, / per los espays ressona - xalesta melodia, / y t'ànima, dementes, - al Cel emprèn el vol», Jaume Pomar (BSAL 1, 1886. xxxvii, 2).

Més vulgar: «se troba dins una cambra grandiosa, que tot: parets, *trispòl* i paladar tot era un miray», «s'hortolà y s'hortolana se barayaven --- un pega guinevetada a s'altre --- y s'hortolana fent es bategot per damunt es *trispòl*», AMAlcover (Rond. Mall. vi, 286; iv, 143); igual forma i sentit en Bart. Ferrà (Comèdies, *IdOr* 1, 167). I és la que sempre usava en els seus escrits el popular filòleg (BDLC, 1906, 312; ix, 272; xii, 226). Fora de Mallorca, també *trispòl* a Igualada (BDC xx, 108).

Si això ja seria difícil de despatxar-ho com a alteració poc important, més greu és la diferència en *trebol*, la variant pròpia del cat. occid. És la que constatem de Nord a Sud d'aquest domini; i salta a la vista que aquí tenim una variant ben agermanada amb el *terbòl* i *enterbolar* del Rosselló medieval. El límit amb *trespol* coincideix molt justament amb la línia que separa els dos dialectes del Princ.: *trèspòl* és encara la forma que sento a Reus (1935), però *trebòl* ja a l'Albi i a la Granja d'Escarp (1935, aquí equiparat a *solé*). A Tortosa, ²⁵ on *trespol* també s'hi va introduir, hi han establert la distinció, reservant aquest per a la «part de la casa de sota teulada» i *trebòl* «piset aixecat entre el primer pis i l'entrada d'una casa, o entre dues habitacions» (BDC iii, 112).

Però d'allà cap al Nord regna *trebol* com a únic; a Gandesa 'el pis, el terra': «torca lo *trebol*, que està brut» (JAmades, *Excursions* III, 191); *trebol* 'sostre' a Guissona i Menargues (DAG.; JBXuriguera, 1970); Vall de Lavansa *lo trebòl* 'el sostre' (1964); Benavarrí *trebòl* «trespol» (BDC vii, 79); *trebòl* a tots els pobles de Cardós i Vall Ferrera per a «sostre, coberta d'una habitació», però no se n'exclou l'aplicació al paviment, car a Tor, de l'altre en diuen més aviat *lo sobrecel* o bé precisen «*lu trebòl de demún*». També pot ser com a Tort. alguna mena d'entre-sòl o golfes, car aquestes reben a Estaon el nom *lo trebol del tavellot*, a causa del menjar que allí guarden per als porcs. Krüger troba *trebol* a la Vall d'Àneu (Borén) i als pobles restants de les valls Ferrera i Cardós; i Griera, a Agramunt i Andorra (BDC xx, 108).

Quant a la forma de fer-lo, també allà consta que s'hi usa una argamassa guixosa: «lo corral té 1 *trebol* engissa» (Estaon 1932-34. Més precisions ergològiques etc., en Fr. Krüger, *Die Hochpyr.* A, 1, 140-1, 198, 208-9, 210-11.

Si al costat de *trespol* hi ha *trispòl*, també aquí trobem simètricament *tribol*: és el que se sent d'un cap a totes les valls ribagorçanes en amunt de Benavarrí: «*tribol*: sostre, trespol» (Navarro, *Congr. I. Ll. Cat.*, ³⁵ 231), Sopeira «*tribol*: trespol; el sòl de l'habitació, on se trepitja; *tribol de txes*: trespol de guix» (Oliva, ib., 429); *lo tribòl* a Boí 'el sòl d'un pis', on hi havia una trapa (1971), i aplicat al sostre (1978); Krüger ho recull al Pont de Suert, Griera a la V. de Barravés

(BDC vi, 36); jo a Fontjanina (*lo tribòl* 'el segon pis de la borda, on guarden l'herba', 1957).

Completes les formes del mot en la nostra llengua; dins el rom., però, és mot estrictament català, fora de ⁵ Múrcia, on és sens dubt: catalanisme, i allí també apareix el guix o l'argamassa: *traspòl* «piso de yeso» a Archena, «con la boca más seca que los *traspòles*» en el poeta murcià Vte. Medina (GaSoriano) i *trespol* «capa de yeso que cubre los pisos» (imprès *trèspol* sens dubte amb *é* per err. tip. puix que també la fa en citar el cat. *trespol*). I un cas isolat de *trevol* amb aquest sentit en la *Disputa del Alma y el Cuerpo* de la segona meitat del S. XIV que vaig assenyalar en el DECH III, 374a24-34.

¹⁵ Per a l'estudi del mot i l'etim. féu ja una valuosa aportació Spitzer (*LexikK*, 136-7); rebutjant alguna vaga semblança (Ille-et-Villaine *trioulàs* «mauvais grenier»), castellà *tresbolillo* etc., vacilla entre relacionar-ho amb variants de TRÍPEDES 'trespeus, trípede' (que realment arriba a alguna forma més o menys semblant: toscà sept. *trèspolo*, Battisti, *BhZRPb.* xxviii 215-6, *trispide* en dos textos emilians del S. XIII, Sella, *Gloss. Lat.-Em.*), i fer-ho venir de TRĪBŪLARE. No es pot vacillar a rebutjar allò, sense connexió semàntica ni morfològica; això no explica gens la majoria de les variants, i la *l* llarga s'hi oposa rotundament; i encara que sigui defensable des del punt de vista del significat, car una aplicació comparada del batre dels cereals al piconar del terreny seria concebible, tanmateix ³⁰ tampoc satisfaria en aquest sentit. Ja ho vam rebutjar M.L. (REW^s, 8912) i jo (BDC xxiii, 314) declarant «etimologia desconeguda».²

És més seductora la recerca de Krüger, sobretot en reconèixer ja, decididament, que *trespol* ve de «*trespolar*: hacer el suelo»; aquest seria derivat d'un **trespolar* amb influència del prefix TRANS- (> *tres-* tampoc contra això no hi ha res a dir), i seria derivat de l'arrel romano-germ. TREPP- 'batre de peus, saltironar' (que hem estudiat a TREPITJAR). Però quant a *trebol*, no podent-s'ho explicar així, s'escapa admetent que és un altre mot sense cap relació amb *trespol*, ⁴⁰ provinent de TRABS 'biga'; i si aquesta etimologia de *trebol* és ja insostenible per raons formatives i semàntiques, és absolutament inadmissible la separació etimològica dels dos mots, d'homogeneïtat ja ben establerta des de Spitzer.

El radical TREPP-, un cop que se n'ha descartat TREPITJAR (com s'ha vist després) resulta tenir en català el descabdellament mínim entre les llengües romàniques, i aquí fóra on hauria anat a néixer aquest mot només català. Però la gran flaqueja de la tesi de Krüger no està en això, sinó en l'obscuritat en què deixa les moltes variants del mot, incloent-hi les antigues. I, per damunt de tot, la de *trebol*. En fi, Moll i els seus han callat sempre davant del cas, en evasiu i hermètic silenci, com aterrats per un problema sense esperança de solució.

Hi hauria una sortida que pogués donar compte d'aquest *treb-* a base de TREPP-? Només a base de suposar que fos una forma de **trepol* alterada per l'àrab: